

С Т А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Валери Иванов Апостолов

УНСС

Научна специалност: Икономика и организация на труда

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по Икономика в УНСС, професионално направление 3.8.

Икономика

Основание за представяне на становището: участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1309/19.05.2021 на Заместник ректора по НИД на УНСС.

Автор на дисертационния труд:

Мария Христова Манчева

Тема на дисертационния труд:

„Заетост на жените и съвместяване на професионалния и личния живот“

1. Информация за дисертанта

Дисертантката се е обучавала по докторска програма към катедра „Човешки ресурси и социална защита“ / Общикономически факултет на УНСС по научна специалност „Икономика и организация на труда“ със Заповед на Ректора на УНСС № 113/20.05.2020 г. Обучението е осъществено в самостоятелна форма на обучение.

- **Кратка биографична справка**

Мария Христова Манчева е завършила специалност „Застраховане и социално дело“ в УНСС през 2007 г. Започва работа като административен секретар през 2005 г. в катедра „Човешки ресурси и социална защита“, където работи и в момента. Успоредно с работата си като административен секретар в катедрата

от 2008 г. до 2018 г. заема длъжност към катедрата, като хоноруван преподавател и води занятия по дисциплините: “Осигурителни системи”, “Социална политика” “Социално подпомагане”, “Застраховане”, „Застрахователен пазар“, “Презастраховане”, „Пазар на труда“ .

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- **Дисертационният труд** е написан на български език и е в обем от 210 стандартни страници, включващи: увод, три глави, заключение, списък на използвани източници. Към научното изследване са включени 31 приложения. Използваната литература съдържа общо 171 единици (104 на български език, 67 на английски език).
- **Темата** на дисертационния труд е изключително актуална, както в международен, така и в национален контекст, а също така и в научно-изследователски, политически и приложен план. Актуалността на тематиката, е фокусирана от много изследователски интереси и отразява социално-икономическите аспекти на проблема в съвременните му измерения . Управлението на хора в организациите се превръща в сериозно предизвикателство за съвременната среда и начин на живот, за международната и националната организационна ефективност. В този смисъл трудовия пазар, заетостта, съвместяването на професионалния и личен живот, както и заетостта на жените в Европейския съюз са актуални проблеми и са едно от следствията на глобализацията и протичащите социални трансформации засягащи всички Европейски държави. Бързото развитие на дигиталните технологии, икономическите и политическите промени, създават предпоставки за започване на преодоляване на неравнопоставеността на половете по отношение на заетостта в контекста на развитие на човешкия капитал в организациите. Осъзнаването на проблема е предпоставка за подобряване на баланса в семейството и на работното място от една страна и от друга за подобряване на взаимозависимостта между елементите и факторите на икономическата среда и успешното функциониране на икономиката. Актуалността на дисертацията произтича от разбирането за необходимост от целенасочена и осъзната промяна за ролята на националните политики по управление на човешкия капитал и комплексно прилагане на мерките за създаване на възможности за насърчаване на заетостта, увеличаване

на икономическата независимост на жените, повишаване на достъпа до обучение и учене през целия живот, увеличаване на жените-предприемачи.

- **Цел на дисертационния труд:** е изследване и анализ в социално-трудовете отношения като следствие от макро-икономическата реалност и проекцията им в трансформацията на същностни характеристики, състояние, динамика и проблеми на заетостта на жените в контекста на концепцията за съвместяване на професионален и личен живот и да се очертаят предизвикателства пред политиките в тази сфера. За изпълнението на поставената цел докторантът е оформил четири задачи. Коректно са формулирани предмета и обекта на дисертационния труд.

Изследователска теза: Ролята на функцията по управление и развитие на човешкия капитал в съвременния пазар на труда въпреки повишаващите се равнища на заетост при жените, все още показва, че се генерират различия при участието на представителите на двата пола на пазара на труда. Необходимо е позитивно въздействие върху определени показатели, съдържащи потенциал, тъй като наличните решения по този проблем не отговарят напълно на неговата специфика във връзка с което се формират редица предизвикателства пред политиките по заетостта на жените и съвместяването на професионалния и личния им живот. Необходими са трансформации, като в икономическия, така и в бизнес контекст, които изискват адаптиране на социално-трудовете отношения и преразглеждане на подхода за работа на жените за по добро съвместяване на професионалния и личния им живот.

Формулираните хипотези напълно се потвърждават в хода на дисертационния труд.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- **Акцентираща се** върху основните научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд. При разработване на дисертационния труд е използван интердисциплинарен методологичен подход, който включва: теоретичен анализ, синтез на литературни източници, емпирично изследване, съчетани с подходящ статистически инструментариум, включващ клъстерен анализ. социологически, управленски, икономически, политически подход.

Клъстерният анализ се прилага, за период от няколко последователни години, което дава възможност държавите от Европейският съюз да се систематизират в еднородни групи и да се отчетат променливите, които допринасят в най-голяма степен за обособяването на тези клъстери.

Оценявам използваната методология като релевантна. Формулираните подходи адекватно допринасят за навлизане в дълбочина на разглежданата проблематика. Теоретичният анализ позволява да се проучи, структурира и анализира информацията по темата. На това основание мога да обобщя, че методологията на дисертационния труд е избрана прецизно и приложена професионално, което довежда и до успешната работа и получените резултати, направените изводи и препоръки.

- ***Оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.***

Направените теоретични анализи потвърждават тезата и хипотезите заложи в дисертационния труд. Извършената изследователска работа от дисертанта, показва синхрон с неговия научен ръководител, за изпълнението и реализацията на заложените задачи и верифицирането на формулираните хипотези.

Изследователската цел в дисертационния труд е успешно изпълнена и докторантката е направила задълбочен анализ на необходимостта от промяната на статута, функцията и ролята на политиките за определяне нормативната рамка, която да се прилага в държавите членки с цел по-пълно съвместяване на професионалния и личен живот на жените.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертантката е посочила 4 приноса в своя дисертационен труд, които считам като релевантни на поставените цел и задачи. Напълно приемам направените приноси в дисертацията.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантката е представила три публикации, които са публикувани в научни списания индексиран в CEEOL.

Публикациите са по темата на дисертацията и отговарят на научните критерии. Публикациите са направени в издания, които са авторитетни и на това основание констатирам, че дисертантката е получила и положителна оценка за

представените резултати и идеи.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е направен коректно и напълно отразява съдържанието на дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки.

Препоръчвам дисертационният труд да бъде издаден, предвид задълбочения анализ, изразения приложен характер и направените изводи.

8. Заключение

Воденето на лекции като хоноруван преподавател дава възможност на дисертантката да изследва отблизо социалната политика и пазара на труда. Представената от Мария Христова Манчева дисертация по същество представлява сериозен и много балансиран труд, в който има авторско присъствие и ясно очертана теоретична рамка. Притежава отлична структура и има прецизно разработена емпирична основа, както и отчетлива практическа насоченост.

На това основание изразявам съгласие „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по *професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и организация на труда“* на Мария Христова Манчева.

10.06.2021 / гр. София

Подпис:

Доц. д-р Валери Апостолов

POSITION PAPER

From: Assoc. Prof. Dr. Valeri Ivanov Apostolov

UNWE

Scientific specialty: Economics and Labor Organization

Subject: Dissertation for the award educational and scientific degree "Doctor" in Economics at UNWE, professional field 3.8. Economics

Grounds for presenting the statement: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order № 1309 / 19.05.2021 of the Vice-Rector for Research and International Affairs at the University of National and World Economy.

Author of the dissertation: Maria Hristova Mancheva

Topic of the dissertation: " Employment of women and reconciling work and private life "

1. Information about the dissertation

The PhD student studied in a doctoral program at the Department of Human Resources and Social Protection / Faculty of General Economics of UNWE in the scientific specialty "Economics and Labor Organization" by Order of the Rector of UNWE №1134 / 20.05.2020. The education is carried out in an independent form.

- Brief biographical reference

Maria Hristova Mancheva graduated in "Insurance and Social Affairs" degree program at the University of National and World Economy in 2007. Since 2005 she has been working at the Department of Human Resources and Social Protection as an Administrative Secretary. In parallel with this work, from 2008 to 2018, she held a position at the department as a part-time lecturer and taught classes in the following disciplines: "Insurance Systems", "Social Policy", "Social Assistance", "Insurance", " Insurance Market ", " Reinsurance ", " Labor Market ".

2. General characteristics of the dissertation presented

- The dissertation is written in Bulgarian and has a volume of 210 standard pages, including introduction, three chapters, conclusion, and list of literature sources used. 31 appendices are included to the research. The literature used contains a total of 171 items (104 in Bulgarian, 67 in English).

- The topic of the dissertation is extremely relevant, both in the international and national contexts, as well as in research, policy and applied aspects. The topicality of the subject is focused by many research interests and reflects the socio-economic aspects of the problem in its modern dimensions. Managing people in organizations is becoming a serious challenge for the nowadays environment and way of life, for international and national organizational efficiency. In this sense, the labor market, the reconciling of work and private life, and the employment of women in the European Union are current issues and are among the consequences of globalization and the ongoing social transformations affecting all European countries. The rapid development of digital technologies, economic and political changes, create preconditions for starting to overcome gender inequalities in terms of employment in the context of human capital development in organizations. Awareness of the problem is a prerequisite for improving the balance in the family and the workplace on the one hand and on the other hand to improve the interdependence between the elements and factors of the economic environment and the successful functioning of the economy. The relevance of the dissertation stems from the understanding of the need for purposeful and conscious change in the role of national human capital management policies and comprehensive implementation of measures to create opportunities to promote employment, increase women's economic independence, access to education and lifelong learning, as well as the number of women entrepreneurs.

- Purpose of the dissertation: is research and analysis in socio-labor relations as a consequence of macroeconomic reality and their projection in the transformation of essential characteristics, status, dynamics and problems of women's employment in the context of the concept of combining professional and personal life and outlining the policy challenges in this area. For the fulfillment of this purpose the doctoral student has formed four tasks. The subject and the object of the dissertation are correctly formulated.

Research thesis: The role of the function of human capital management and development in the modern labor market, despite increasing employment rates for women, still shows that differences are generated in the participation of both sexes in the labor market. There is a need for a positive impact on certain indicators with potential, as the available solutions to this problem do not fully meet its specifics, in connection with which a number of challenges are formed for women's employment policies and the reconciliation of their professional and personal lives. Transformations are needed, both in the economic and business contexts, which require an adaptation of social and labor relations and a revision of the women's work approach in order to better reconcile their professional and personal lives.

The formulated hypotheses are fully confirmed in the course of the dissertation.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

- Emphasis on the main scientific and applied results achieved in the dissertation is put. In developing the dissertation, an interdisciplinary methodological approach is used, which includes: theoretical analysis, synthesis of literature sources, empirical research, combined with appropriate statistical tools, including cluster analysis. Sociological, managerial, economic, political approach.

The cluster analysis is applied for a period of several consecutive years, which allows the countries of the European Union to be systematized into homogeneous groups and the variables that contribute the most to the differentiation of these clusters to be taken into account.

I consider the methodology used as relevant. The formulated approaches adequately contribute to going into the depth of the considered issues. Theoretical analysis allows the information on the topic to be studied, structured and analyzed. On this basis, I can summarize that the methodology of the dissertation is chosen precisely and applied professionally, which leads to successful work, obtaining results, drawing conclusions and recommendations.

- Evaluation of the implementation of the set tasks and the achievement of the goal of the dissertation. The theoretical analyzes confirm the thesis and hypotheses set in the dissertation. The research work performed by the PhD student shows synchrony with their supervisor, which has led to implementation and realization of the set tasks and verification of the formulated hypotheses. The research goal in the dissertation has been successfully achieved and the doctoral student has made an in-depth analysis of the need to change the status, function and role of policies to determine the regulatory framework to be applied in the EU member states in order to better reconcile professional and personal life of women.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

The doctoral student has indicated 4 contributions in her dissertation, which I consider relevant to the goals and objectives. I fully accept the contributions made in the dissertation.

5. Evaluation of the dissertation publications

The doctoral student presented three publications that have been published in scientific journals indexed in CEEOL.

The publications are on the topic of the dissertation and meet the scientific criteria. The publications are made in journals that are authoritative and on this basis I find that the dissertation has received a

positive assessment of the presented results and ideas.

6. Evaluation of the dissertation abstract

The abstract of the dissertation is made correctly and fully reflects the content of the dissertation.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

I have no critical remarks.

I recommend the dissertation to be published, considering its in-depth analysis, pronouncedly applied nature, and conclusions drawn.

8. Conclusion

Conducting lectures as a part-time lecturer allows the dissertation student to examine social policy and the labor market closely. The dissertation presented by Maria Hristova Mancheva is essentially a serious and very balanced work, in which there is an author's presence and a clearly defined theoretical framework. It has an excellent structure a precisely developed empirical basis, as well as a distinct practical orientation.

On this basis, I agree "FOR" awarding the educational and scientific degree "Doctor" in the professional field 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and labor organization" to Maria Hristova Mancheva.

10.06.2021 / Sofia

Signature:

Assoc. Prof. Dr. Valeri Apostolov